

ПРИВ'ЯЗАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ДО ІНШИХ ЛЮДЕЙ І ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НЕЇ

Чайка Галина Василівна¹

¹Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Лабораторії психології особистості, Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ (Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7799-1314>

UDC: 159.92

АНОТАЦІЯ

У статті вивчається, які особистісні характеристики, якості чи фактори сприяють встановленню довірчих відносин між людьми, їх підтримці, сприяючи задоволенню у потребі у прив'язаності, у позитивних стосунках з іншими, у створенні реального кола близьких людей. *Мета статті:* виявити особливості прив'язаності, виявлені за двома показниками - за допомогою показника «позитивні стосунки з іншими» з шести-факторної методики вивчення психологічного благополуччя К.Ріфф та допомогою тесту, запропонованого Bekker M.H.J., van Assen M.A.L. а саме за показником «чутливість до інших», та віднайти особистісні характеристики, якості чи фактори, які впливають на ці показники. *Вибірка і методи.* У дослідження взяли участь 220 респондентів, середній вік – 33 роки, за професією – студенти, та фахівці з різних спеціальностей. Для дослідження особистісних рис респондентів, які показали високі значення за параметрами, що вивчалися нами були використані методики: шкала самооефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема, копінг-тест (Лазарус і Фолкман), Вісбаденський опитувальник до метода позитивної психотерапії та сімейної психотерапії (WIPPF), тест життєстійкості С. Мадді, Тест-опитувальник самоставлення особистості В.В. Століна, С.Р. Панталеєва, опитувальник визначення спрямованості особистості (Б. Басса), опитувальник часової перспективи (Ф. Зімбардо), Вивчення якості життя особистості, Опитувальник афективного балансу Н. Бредберна, Шкала задоволеності життям (E. Diener et al.). *Результати і висновки.* Позитивні стосунки з іншими не завжди корелюють з особистісною автономією і підтримують відчуття психологічного благополуччя. Результат залежить від позиції людини: підлегла або рівноправна. У першому випадку людина більше намагається догодити своїм рідним і близьким. Це може відбуватися через присутність надмірного зв'язку із значущими іншими або через не віру у власні сили. Така людина не схильна нести відповідальність за вибір, перекладаючи його на інших; хворобливо боїться, що відмова від думки іншого, дія на власний розсуд позначатся на стосунках, і людина стане самотньою; пасивно виконує прохання і накази, проявляє сліпий послух; у своїх діях вона опирається на зовнішню або безособову мотивацію. В результаті вона низько оцінює якість власного життя, і її баланс афекту скоріше негативний, а психологічне благополуччя низьке. Якщо ж стосунки з іншими базуються на позиціях рівноправ'я, то вони приносять справжнє задоволення всіх сторонам взаємодії і не перешкоджають проявам автономії. Людина, залучена у рівноправні стосунки, не боїться проявляти свою любов, піклування; здатна сприймати себе та інших, зокрема, своїх партнерів, такими, як вони є, ставитися до них позитивно, довіряти ним, бачити в них особистість. При цьому бажання мати близьких по духу людей не заважає діяти на основі власних мотивів і поглядів, планувати свої дії, брати відповідальність за них і за свій життєвий шлях загалом. Тому такі стосунки сприяють відчуттю психологічного благополуччя і щастя, високої якості життя.

Ключові слова: прив'язаність, позитивні стосунки з іншими, автономія, психологічне благополуччя, особистість.

Актуальність проблеми. Люди за своєю природою є соціальними істотами, тобто вони не можуть існувати без взаємодії з іншими, без почуття підтримки та емоційного зв'язку з друзями чи родичами, не відчу-

Address for correspondence, e-mail: editpsychas@gmail.com
Copyright: © Galina Chaika

This is an Open Access journal, all articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

ваючи дружби чи любові до когось. Теплі стосунки з оточуючими, відчуття емоційної близькості, підтримки та розуміння з боку найближчих і найрідніших - важлива складова щастя.

Іншими словами, кожна людина від народження має відчувати певну прив'язаність до когось. Ця очевидна, на перший погляд, ідея була сформульована на науковому рівні в 1950-х роках британським психоаналітиком Джоном Боулбі, творцем теорії прив'язаності (Cassidy, 1999). Теорія прив'язаності зосереджена головним чином на стосунках між матір'ю та її дитиною. Це, безумовно, важлива тема, але прив'язаності до інших існують на всіх етапах життя людини від народження до смерті. По суті, прив'язаність означає здатність людини формувати базову довіру до себе / значущих інших. Тобто кожна людина шукає у своєму оточенні тих, хто заслуговує на довіру, і повинна мати почуття, навички та знання (компетенції), які допомагають зрозуміти, що інша людина заслуговує на довіру. Це створює та підтримує взаємно позитивні стосунки.

Ось чому розробники теорії самодетермінації, крім потреби в автономії, розглядають й іншу потребу - потребу у прив'язаності, що означає бажання індивіда взаємодіяти, бути зв'язаним та відчувати турботу про інших (Гордеева, 2006). К. Ріфф (1995), розробник шести-факторної моделі психологічного благополуччя, яка залишається на позиціях, близьких до авторів теорії самовизначення, одним із факторів називає позитивні стосунки з іншими. Високі бали за цим фактором відображають участь респондента у значущих стосунках з іншими, які включають взаємну емпатію, близькість та прихильність.

У зарубіжній науковій літературі є праці, що висвітлюють проблему прив'язаності. Зокрема, прив'язаність, схоже, відіграє унікальну роль у створенні і розвитку позитивних відносин. Однак важливо зазначити, що прив'язаність відрізняється від інших, більш загальних понять афекту або самооцінки як очікуваної оцінки з боку інших. На думку Patrick et al., (2007) прив'язаність - це не просто позитивне чи негативне емоційне забарвлення, життєва сила або, самооцінка. Дослідники визначили, що коли людина відчуває, що її потреба у прив'язаності задовольняється, вона відчуває вище задоволення від життя, більш віддана своїм спра-

вам і більш адаптивно реагує у випадку конфлікту.

Інші дослідження показали, що люди, які відчують більшу прив'язаність у теперішньому, очікують, що і майбутні взаємодії будуть краще задовольняти їх потребу у прив'язаності (Simpson et al, 2007). Люди, які відчують глибшу прив'язаність, також більше цінують це почуття і глибше насолоджуються переживаннями (Moller et al, 2010). Підвищені очікування від прив'язаності та цінність прив'язаності можуть виступати мотивацією для пошуку подальшого досвіду позитивних стосунків з іншими людьми.

Pavey L. et al. (2011) вказують, що задоволення потреби у прив'язаності сприяє просоціальній поведінці через посилене відчуття зв'язку з іншими.

Автор повинна сказати, що досліджень на цю тему в сучасній українській психологічній науці майже немає. Є лише певне твердження, що позитивні стосунки з оточуючими - це добре, і існує велика кількість робіт, присвячених розвитку комунікативних здібностей як дітей, так і дорослих.

Тому виникає закономірне питання про те, які особистісні характеристики, якості чи фактори сприяють встановленню довірчих відносин, їх підтримці, сприяючи задоволенню у потребі у прив'язаності, у позитивних стосунках з іншими, у створенні реального кола близьких людей.

Досить часто прив'язаність вивчається за допомогою показника «позитивні стосунки з іншими» з шести-факторної методикою вивчення психологічного благополуччя К.Ріфф (Ryff, 1995). Ми пропонуємо на додаток дослідити прив'язаність за допомогою тесту, запропонованого (Bekker, van Assen, 2006), а саме за показником «чутливість до інших».

Мета статті: виявити особливості прив'язаності, виявлені за двома вищевказаними показниками, та віднайти особистісні характеристики, якості чи фактори, які впливають на ці показники.

Вибірка і методи.

У дослідження взяли участь 220 респондентів, середній вік - 33 роки, за професією - студенти, та фахівці з різних спеціальностей. Для вивчення прив'язаності використовувався показник «позитивні відносини з іншими» за методикою вивчення психологічного благополуччя К.Ріффта та показник «чутливість до ін-

ших» Тесту автономія-прив'язаність Bekker M.H.J., van Assen M.A.L.. Для дослідження особистісних рис респондентів, які показали високі значення за параметрами, що вивчалися нами були використані методики: шкала самооефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема, копінг-тест (Лазарус і Фолкман, адаптація Крюкова Т.Л., Куфтяк Е.В.), Вісбаденський опитувальник до метода позитивної психотерапії та сімейної психотерапії (WIPPF), тест життєстійкості С. Мадді, Тест-опитувальник самоставлення особистості В.В. Століна, С.Р. Пантілеєва, опитувальник визначення спрямованості особистості (Б. Басса), опитувальник часової перспективи (Ф. Зімбардо), Вивчення якості життя особистості (Chykhantsova O. A., 2020), Опитувальник афективного балансу Н. Бредберна, Шкала задоволеності життям (E. Diener et al.).

Результати.

На першому етапі ми вивчили кореляції між двома показниками прив'язаності та між ними і показником автономії, який вивчався за допомогою методики визначення психологічного благополуччя К.Ріфф. У таблиці 1 показані кореляції між цими описаними показниками.

потребу у порадах і керівництві з боку інших людей», «Якщо я роблю щось по-своєму, проти волі інших, я зазвичай відчуваю сильне занепокоєння», «Я насилу переношу, коли інші люди зляться на мене». Характерні питання для вивчення позитивних взаємин: «Більшість моїх знайомих вважають мене люблячою і відданою людиною», «Я знаю, що можу довіряти моїм друзям, а вони знають, що можуть довіряти мені», «Ми з моїми друзями ставимося зі співчуттям до проблем один одного». Обидва показники розкривають взаємини респондента з іншими людьми, з близькими людьми, проте позиція респондента у взаєминах різна. У першому випадку респондент виступає залежною людиною, яка більше покладається на поради інших, ніж на власні думки. Така людина виконує ці поради і настанови, не тому що згодна з ними, вважає їх розумними і доречними, а тому, що не хоче роздратувати того, хто надає поради, і тим самим зіпсувати з ним стосунки. У другому випадку йдеться про стосунки рівних людей, які поважають і довіряють один одному, підтримують один одного і розуміють друг друга. Такі стосунки мають на увазі, крім іншого, що людина може дослухатися до порад друзів і виконувати їх, якщо вважає їх доречними, але може діяти на

Таблиця 1.

Кореляції між показниками автономії та прив'язаності, відзначеними за методиками вивчення психологічного благополуччя К.Ріфф і тестом автономії-прив'язаності

	Позитивні відносини	Автономія	Чутливість до інших
Позитивні відносини	1	,362**	,047
Автономія		1	-,417**
Чутливість до інших			1

Примітка: ** - Кореляція значима на рівні 0.01 (2-сторон.)

Перше, що кидається в очі, це відсутність кореляцій між показником чутливості для інших і показником позитивних відносин. Крім того, чутливість до інших має достатньо сильну негативну кореляцію із автономією. Позитивні відносини із іншими позитивно корелюють з автономією.

Виходячи з таких результатів, можна стверджувати, що показники позитивних відносин і чутливості до інших вимірюють різні особистісні якості. Звернемося до запитань, які ставляться респондентам для вивчення цих показників. Характерні питання для вивчення чутливості до інших: «Я відчуваю гостру

власний розсуд, і це не вплине на ставлення друзів і близьких людей. Людина живе у колі рідних і друзів, переймається їх радощами або, навпаки, смутком, допомагає їм або очікує допомоги від них, проте це не впливає на здатність людини діяти на власний розсуд, а в певних умовах і допомагає цьому. Саме тому показник позитивних відносин позитивно корелює з показником автономії, а показник чутливості до інших має негативну кореляцію.

З таких отриманих результатів закономірно виникає питання, які особистісні чинники підтримують, сприяють встановленню позитивних відносин з іншими

людьми, як це розуміється у концепції К.Ріфф, а які чинники впливають на чутливість до інших, що визначається за нідерландським тестом автономії-прив'язаності. Чи існують спільні чинники, які чинники суттєво відмінні? Для відповіді на це питання був проведений кореляційний аналіз між цими показниками і низкою особистісних якостей, які, на нашу думку, можуть бути пов'язані із досліджуваними характеристиками. Далі отримані кореляції для двох досліджуваних показників були порівняні і були відібрані ті кореляції, які були суттєвими і достовірно значимими для обох показників. Зауважимо, що майже всі визначені коефіцієнти кореляції мали різні знаки. Тобто, якщо певна особистісна характеристика була позитивно пов'язана із позитивними взаєминами з іншими, то вона була негативно пов'язана із чутливістю

до інших і навпаки. Отримані результати показані в таблиці 2.

Перше що кидається в очі, це суттєві відмінності у кореляціях з показниками, що описують життєстійкість. Люди в високими показниками позитивних відносин з іншими мають високу життєстійкість, а також високі значення її компонентів. Іншими словами, вони здатні впоратися у складних стресових ситуаціях, вони готові діяти, щоб подолати перешкоди, досягти мети і вийти оновленими із складної ситуації. Люди з високою чутливістю до інших, навпаки, мають низьку життєстійкість. Тобто, чутливість до інших може виступати як стратегія у складній ситуації сховатися за думками, поглядами, діями інших, аби не брати відповідальність на себе.

Існує відмінність у низці показників, що описують самоставлення. Так показник позитивних відносин

Таблиця 2.

Виявлені суттєві кореляції між особистісними якостями і позитивними відносинами з іншими, між особистісними якостями і чутливістю до інших

	Позитивні відносини з іншими	Чутливість до інших	Застосовна методика	
Самоефективність	,257**	-,297**	Шкала самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема	
Стратегія втеча-уникнення	-,197**	,210**	Копінг-тест Лазаруса і Фолкмана	
Стратегія планування рішення проблеми	,250**	-,261**		
Стратегія позитивна переоцінка	,270**	-0,04	Вісбаденський опитувальник до метода позитивної психотерапії та сімейної психотерапії (WIPPF)	
Ввічливість	0,03	,357**		
Послух	0,05	,239**		
Контакти (когнітивні властивості)	,415**	,200**		
Довіра	,368**	0,04		
Надія	,294**	-0,08		
Ніжність / секс	,287**	0,05		
Кохання	,308**	-,17*		
Тіло / відчуття	-,236**	,280**		
Фантазія / майбутнє	-0,07	,354**		
Включеність	,504**	-,217**		Тест життєстійкості С. Мадді
Контроль	,333**	-,282**		
Прийняття ризику	,413**	-,238**		
Якість життя	,435**	-,202**	Вивчення якості життя особистості (О. Чіханцова)	
Інтегральне самоставлення	,465**	-,267**	Тест-опитувальник самоставлення особистості В.В. Століна, С.Р. Пантисєва	
Самоповага	,290**	-,328*		
Аутосимпатія	,358**	-,240**		
Очікуване ставлення інших	,380**	-0,08		
Самовпевненість	,452**	-,265**		
Ставлення інших	,258**	-0,03		
Самоприйняття	,335**	-,287**		
Самоінтерес	,363**	-0,07		
Спрямованість на справу	-0,00	-,205**		
Негативне минуле	-,323**	,333**		Опитувальник визначення спрямованості особистості (Б. Басса)
Позитивне минуле	,265**	0,041		
Внутрішня орієнтація	,241**	-0,05	Опитувальник часової перспективи (Ф. Зімбардо)	
Задоволеність життям	,334**	-0,12		
Баланс афекту	,382**	-,193**	Шкала задоволеності життям	
			Опитувальник афективного балансу Н. Бредберна	

Примітка: 1. ** - Кореляція значима на рівні 0.01 (2-сторон.)

Вказані лише особистісні якості, для яких визначені значимі і достатньо сильні кореляції.

з іншими досить сильно і на значимому рівні корелює як з інтегральним показником самоствавлення, так і з його складовими: самовпевненістю, очікуваним добрим ставленням інших, само-інтересом, аутосимпатією, самоприйняттям тощо. Щодо показника чутливості до інших, то він або не має зв'язку з самоствавленням, або має негативний зв'язок, наприклад з такими показниками як інтегральне самоствавлення, самоповага, самоприйняття, самовпевненість, аутоемпатія. Іншими словами, якщо людина здатна створювати позитивні відносини з людьми поряд, то такі стосунки вибудовуються на вірі у себе, у власні сили, здібності, енергію, на відчутті самостійності, схваленні себе, впевненості у своїй цікавості для інших. Якщо ж людина проявляє високу чутливість до інших, то це виникає через недостатню довіру до самої себе, невпевненість у власних силах і здібностях, через відсутність любові до самої себе, у спробі віднайти зовнішні опори для своїх дій і власних поглядів на життя.

Також багато відмінностей спостерігається щодо методики «Вісбаденський опитувальник до метода позитивної психотерапії та сімейної психотерапії» (WIPPF). Один індикатор з цієї методики корелює однаково з двома дослідженими характеристиками – «контактність», як здатність встановлювати і підтримувати контакти з людьми. Для подальшого аналізу зауважимо, що у WIPPF методиці нормою вважаються середні значення, тоді як занадто високі або низькі значення є відхиленням від норми. Тому відсутня або помірні кореляції показника з певним індикатором WIPPF методики означає, що людина з високим або низьким досліджуваним показником все ж таки може мати нормативні значення за індикатором WIPPF методики. Якщо ж кореляція сильна, то людина з високим або низьким досліджуваним показником описується індикатором WIPPF методики за межами норми. Індикатор «ввічливість» не корелює з позитивними відносинами з іншими, проте сильно позитивно корелює з чутливістю до інших. Тобто респонденти, які мають позитивні відносини з іншими, проявляють коректність, поважливе ставлення до оточення. Респонденти з високою чутливістю до інших проявляють крайню форму ввічливості, а саме, надмірну дружельність, підлабузництво, лицемірство, надмірно хо-

роші манери, невміння відмовляти людям, потребу сприйматися іншими незмінно хорошим, тобто це є скрита форма агресії проти самого себе. Аналогічний патерн кореляцій спостерігається для індикатора «послух». Тобто респонденти, які мають позитивні відносини з іншими, вміють адекватно реагувати на прохання та доручення інших людей. Респонденти з високою чутливістю до інших пасивно виконують прохання і накази, проявляють сліпий послух, безмежну відданість авторитету. Тій самий патерн кореляцій спостерігається для індикатора «фантазії/майбутнє». Респонденти, які мають позитивні відносини використовують інтуїтивне судження, творчість як засіб вирішення проблем. Респонденти з високою чутливістю до інших мають тенденцію до втечі у фантазії; фантазія використовується людиною тільки для вирішенні конфліктів в уяві, досягання бажаних успіхів або покарання кривдників подумки. Індикатор «довіра», «надія», «ніжність/секс», «кохання» позитивно корелюють з позитивними відносинами з іншими, проте не корелюють з чутливістю до інших. Тобто респонденти, які мають позитивні відносини з іншими здані сприймати себе та інших, зокрема, своїх партнерів, такими, як вони є, ставитися до них позитивно, довіряти ним, бачити в них особистість. Ці люди ставляться до майбутнього з оптимізмом, а також позитивно ставляться до фізичних контактів. Респондентів з високою чутливістю до інших не можна описати як довірливих, хоч вони і уважно ставляться до думки інших до себе, також їх не можна описати як оптимістів. Кореляції за показником «тіло/відчуття» діаметрально відмінні. Це означає, по респонденти, які мають позитивні відносини більше схильні до гіперактивності, фізичних перенавантажень, тоді як респонденти з високою чутливістю до інших схильні до психосоматичних порушень, слабкі, в'ялі.

Респонденти, які мають позитивні відносини з іншими, і які мають високу чутливість до інших розрізняються вибором стратегій, які вони застосовують у складних, стресових, конфліктних ситуаціях. Так, респонденти, які мають позитивні відносини з іншими, частіше вибирають стратегії планування вирішення проблеми (передбачає спроби подолання проблеми за рахунок цілеспрямованого аналізу ситуації і можли-

вих варіантів поведінки, вироблення стратегії вирішення проблеми, планування власних дій з урахуванням об'єктивних умов, минулого досвіду і наявних ресурсів) або позитивної переоцінки (спроби подолання негативних переживань за рахунок позитивного переосмислення проблеми, розгляду її як стимулу для особистісного зростання; орієнтованість на філософське осмислення проблемної ситуації, включення її до більш широкого контексту саморозвитку). Ці види копінг-стратегій належать до умовно ефективних. Респонденти з високою чутливістю до інших схильні до вибору стратегії втечі-унікнення (спроби подолання негативних переживань за рахунок реагування за типом ухилення: заперечення проблеми, фантазування, невиправдані очікування, відволікання тощо). Така стратегія поведінки у складній ситуації не вважається ефективною.

На додаток, респонденти, які мають позитивні відносини з іншими схильні позитивно оцінювати своє минуле, тобто власний досвід вони оцінюють як такий, який сприяє їх розвитку і є основою для теперішнього. Вони високо оцінюють власну самоефективність, впевнені у здатності організувати та реалізувати діяльність задля досягнення певної мети. Вони спираються на внутрішню орієнтацію, як на здатність самостійно і свідомо вибирати лінію вибраної поведінки; характеризуються відчуттям компетентності, впевненістю у власних діях, адекватно реагують на зміни в оточенні. Також, вони відчувають задоволення від життя, яке вони ведуть, вважають, що якість їх життя висока. І загалом, баланс афекту їх – позитивний, що означає, що вони відчувають переважно позитивні емоції, значно частіше, ніж негативні.

На противагу цьому, досліджувані з високою чутливістю до інших фокусуються на негативних переживаннях минулого, яке для них повне огидних згадувань. Вони не відчувають себе ефективними, здатними самостійно впоратися із викликами задля досягнення мети. Вони низько оцінюють якість власного життя, і баланс афекту їх скоріше негативний, тобто позитивні емоції у них зустрічаються рідше, ніж негативні. Крім того, у своїх діях вони не спрямовані на суто дію, вони не зацікавлені у вирішенні ділових проблем, не орієнтуються на ділове співробітництво,

не відстоюють власну думку в інтересах справи.

Висновки. Позитивні стосунки з іншими не завжди корелюють з особистісною автономією і підтримують відчуття психологічного благополуччя. Результат залежить від позиції людини: підлегла або рівноправна. У першому випадку людина більше намагається догодити своїм рідним і близьким. Це може відбуватися через присутність надмірного зв'язку із значущими іншими або через не віру у власні сили (наприклад, коли підліткова криза не була успішно пережита, під впливом тиранічних батьків тощо). Така людина не схильна нести відповідальність за вибір, перекладаючи його на інших; хворобливо боїться, що відмова від думки іншого, дія на власний розсуд позначатимуться на стосунках, і людина стане самотньою; пасивно виконує прохання і накази, проявляє сліпий послух; у своїх діях вона опирається на зовнішню або безособову мотивацію. В результаті вона низько оцінює якість власного життя, і її баланс афекту скоріше негативний, а психологічне благополуччя низьке. Якщо ж стосунки з іншими базуються на позиціях рівноправ'я, то вони приносять справжнє задоволення всім сторонам взаємодії і не перешкоджають проявам автономії. Людина, залучена у рівноправні стосунки, не боїться проявляти свою любов, піклування; здатна сприймати себе та інших, зокрема, своїх партнерів, такими, як вони є, ставитися до них позитивно, довіряти ним, бачити в них особистість. При цьому бажання мати близьких по духу людей не заважає діяти на основі власних мотивів і поглядів, планувати свої дії, брати відповідальність за них і за свій життєвий шлях загалом. Тому такі стосунки сприяють відчуттю психологічного благополуччя і щастя, високої якості життя.

References:

- Bekker, M.H.J., van Assen, M.A.L. (2006) Short Form of the Autonomy Scale: Properties of the Autonomy–Connectedness Scale (ACS–30). *Journal of Personality Assessment*, 86(1), 51–60.
- Cassidy, J. (1999) The Nature of a Child's Ties. In: Cassidy J, Shaver PR (ed.). *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications*. New York: Guilford Press, 3–20.
- Chykhantsova, O. A. (2020) A person's quality of life and features of its measurement. *Insight: the psychological dimensions of society*:

Gordeyeva, T.O. (2006) Teoriya samodeterminatsii E. Deci i R. Ryan [The theory of self-determination by E. Deci and R. Ryan]. In: *Psikhologiya motivatsii dostizheniya [The psychology of achievement motivation.]*. Moscow: Smysl; Izdatel'skiy tsentr "Akademiya", 332. [in Russian]

Moller, A.C., Deci, E.L., Elliot, A.J. (2010) Person-level relatedness and the incremental value of relating. *Personality and Social Psychology Bulletin*, V.36, 754-767. doi:10.1177/0146167210371622

Patrick, H., Knee, C.R., Canevello, A., Lonsbary, C. (2007) The role of need fulfillment in relationship functioning and well-being: A self-determination theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, V. 92, 434-457. doi:10.1037/0022-3514.92.3.434

Pavey, L., Greitemeyer, T., Sparks, P. (2011) Highlighting relatedness promotes prosocial motives and behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(7), 905-917. <https://doi.org/10.1177/0146167211405994>

Ryff, C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69, 719-727.

Simpson, J. A., Collins, W. A., Tran, S., Haydon, K. C. (2007) Attachment and the experience and expression of emotions in romantic relationships: A developmental perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, V.92, 355-367. doi:10.1037/0022-3514.92.2.355

Galina V. Chaika

PhD in Psychology, Senior researcher of the Laboratory of Personal Psychology, H. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv (Ukraine)

AN INDIVIDUAL'S RELATEDNESS TO OTHER PEOPLE AND FACTORS AFFECTING IT

ABSTRACT

The article examines what personal characteristics, qualities or factors contribute to the establishment of trusting relationships between people, their support, contributing to the satisfaction of the need for relatedness, in positive relationships with others, in creating a real circle of close people. *The article purpose:* to identify the features of relatedness estimated with two indicators - using the indicator "positive relationships with others" of C. Riff's six-factor scales of psychological well-being by and using the test proposed by Bekker M.H.J., van Assen M.A.L. namely by the indicator "sensitivity to others" - and find personal characteristics, qualities or factors that affect these indicators. *Sampling and methods.* The study involved 220 respondents with average age of 33 years, students, and specialists in various professions. To study the personality traits of respondents who showed high values for the studied parameters, we used the following methods: the General Self-efficacy Scale (Schwarzer, R., & Jerusalem), Folkman and Lazarus' Ways of Coping Questionnaire, Wiesbaden Inventory for Positive Psychotherapy and Family Therapy (WIPPF), S. Maddi's Hardiness Scale, Test-Questionnaire of Self-Attitude of V.V. Stolyn, S.R. Panteleyev, Social behavior and the orientation inventory (B.M. Bass), Zimbardo Time Perspective Inventory, Study of the quality of life of a person, N. Bradburn's Affect Balance Scale, and the Satisfaction with Life Scale (E. Diener et al.). *Results and conclusions.* Positive relationships with others do not always correlate with personal autonomy and maintain good psychological well-being. The result depends on an individual's position: subordinate or equal. In the first case, people try more to please their families or friends, other close people. This can be due to excessive connections with significant others or due to a lack of self-confidence. Such people are not inclined to take responsibility for their choice, shifting it to others; painfully afraid

that the rejection of other's opinions and actions at their own discretion will affect the relationship, and people will become lonely; they passively fulfil requests and orders, show blind obedience; in their actions, they rely on external or impersonal motivation. As a result, their quality of life is low, and their affect balance is rather negative and psychological well-being is bad. If relations with others are based on positions of equality, then they bring real pleasure to all sides of interaction and do not interfere with the manifestations of autonomy. An individual involved in an equal relationship is not afraid to show their love, care; is able to perceive themselves and others, in particular, their partners, as they are, to treat them positively, to trust them, to see them as a personality. At the same time, the desire to have people close in spirit does not interfere with acting on the basis of one's own motives and views, planning one's actions, taking responsibility for them and for one's life path as a whole. Therefore, such relationships contribute to a feeling of psychological well-being and happiness, a high quality of life.

Key words: relatedness, positive relationships with others, autonomy, psychological well-being, personality.

Чайка Галина Васильевна

Кандидат психологических наук, старший научный сотрудник Лаборатории психологии личности, Институт психологии имени Г. С. Костюка Национальной академии педагогических наук Украины, г. Киев (Украина)

ПРИВЯЗАННОСТЬ ЛИЧНОСТИ К ДРУГИМ ЛЮДЬМ И ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА НЕЕ

АННОТАЦИЯ

В статье изучается, какие личностные характеристики, качества или факторы способствуют установлению доверительных отношений между людьми, их поддержке, способствуя удовлетворению потребности в привязанности, в положительных отношениях с другими, в создании реального круга близких людей. *Цель статьи:* выявить особенности привязанности, обнаруженные по двум показателям - с помощью показателя «позитивные отношения с другими» шести-факторной методики изучения психологического благополучия К.Рифф и помощью теста, предложенного Bekker

M.H.J., van Assen M.A.L. а именно по показателю «чувствительность к другим», - и найти личностные характеристики, качества или факторы, которые влияют на эти показатели. *Выборка и методы.* В исследование приняли участие 220 респондентов, средний возраст - 33 года, по профессии - студенты, и специалисты различных специальностей. Для исследования личностных черт респондентов, показавших высокие значения по изучаемым параметрам, нами были использованы методики: шкала самоэффективности Р. Шварцера и М. Ерусалема, копинг-тест (Лазарус і Фолкман), Висбаденской опросник к методу позитивной психотерапии и семейной психотерапии (WIPPF), тест жизнестойкости С. Мадди, тест-опросник самоотношения личности В.В. Столина, С.Р. Панталева, опросник определения направленности личности (Б. Басса), опросник временной перспективы (Ф. Зимбардо), Изучение качества жизни личности, Опросник аффективного баланса Н. Бредберна, и Шкала удовлетворенности жизнью (E. Diener et al.). *Результаты и выводы.* Положительные отношения с другими не всегда коррелируют с личностной автономией и поддерживают ощущение психологического благополучия. Результат зависит от позиции человека: подчиненная или равноправная. В первом случае человек больше старается угодить своим родным и близким. Это может происходить из-за присутствия чрезмерной связи со значимыми другими или из-за отсутствия веры в собственные силы. Такой человек не склонен нести ответственность за выбор, перекладывая его на других; болезненно боится, что отказ от мнения другого, действие по своему усмотрению скажутся на отношениях, и человек станет одиноким; он пассивно выполняет просьбы и приказы, проявляет слепое послушание; в своих действиях он опирается на внешнюю или безличную мотивацию. В результате он низко оценивает качество своей жизни, и его баланс аффекта скорее отрицательный, а психологическое благополучие низкое. Если же отношения с другими базируются на позициях равноправия, то они приносят истинное удовольствие всем сторонам взаимодействия и не препятствуют проявлениям автономии. Человек, включенный в равноправные отношения, не боится проявлять свою любовь, заботу; способен воспринимать себя и других, в частности, своих партнеров, таки-

ми, как они есть, относиться к ним положительно, доверять им, видеть в них личность. При этом желание иметь близких по духу людей не мешает действовать на основе собственных мотивов и взглядов, планировать свои действия, принимать ответственность за них и за свой жизненный путь в целом. Поэтому такие отношения способствуют ощущению психологического благополучия и счастья, высокого качества жизни.

Ключевые слова: привязанность, позитивные отношения с другими, автономия, психологическое благополучие, личность.

How to cite (як цитувати):

Chaika, G. (2021). AN INDIVIDUAL'S RELATEDNESS TO OTHER PEOPLE AND FACTORS AFFECTING IT. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*, 7 (4), 9-17. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.4.1>

Дата отримання статті: 11.02.2021

Дата рекомендації до друку: 23.03.2021

Дата оприлюднення: 30.04.2021